

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle maataloustuotteita koskevasta tiedotuksesta ja menekinedistämisestä: eurooppalainen korkean lisäarvon strategia eurooppalaisten makujen menekin edistämiseksi”

COM(2012) 148 final

(2012/C 299/25)

Esittelijä: **Armands KRAUZE**

Euroopan komissio päätti 30. maaliskuuta 2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle maataloustuotteita koskevasta tiedotuksesta ja menekinedistämisestä: eurooppalainen korkean lisäarvon strategia eurooppalaisten makujen menekin edistämiseksi

COM(2012) 148 final.

Asian valmistelusta vastannut "maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 26. kesäkuuta 2012.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 11.–12. heinäkuuta 2012 pitämässään 482. täysistunnossa (heinäkuun 11. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 136 ääntä puolesta ja 1 vastaan 10:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelemät ja suositukseset

1.1 EU:n tiedotus- ja menekinedistämishjelmat ovat keskeisellä sijalla pyrittäessä auttamaan eurooppalaisia tuottajia ja työntekijöitä vastaamaan yhä kiristävän kilpailun haasteisiin ja varmistamaan hyvä markkina-asema. Niiden avulla voidaan tehdä kuluttajille selkoa EU:n maataloustuotteiden korkeista laatuvaatimuksista sekä eläinten hyvinvointia ja tuotantoa koskevista vaatimuksista ja edistää vientiä.

1.2 Kuten ETSK on todennut asiakirjasta COM(2011) 436 final jo antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾, se tukee kohdemarkkinoille suunnatun uuden menekinedistämispolitiikan kahta perustavoitetta: kuluttajille tiedottamista ja heidän valvuttamista EU:n markkinoilla sekä viennin edistämistä ulkomarkkinoilla.

1.3 Vuosien 2014–2020 rahoituskehityksessä tulee yksilöidä nykyisten lisäksi uusia resursseja, jotta voidaan reagoida alalla mahdollisesti puhkeaviin uusiin kriiseihin ja katastrofeihin, joihin ei pystytä vastaamaan YMP:n piiriin kuuluvien menekinedistämisen- ja tiedotuspolitiikkojen määrärahojen avulla. ETSK katsoo, että on ehdottoman tärkeää lisätä sisä- ja ulkomaisilla markkinoilla toteutettaviin maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämistoimiin osoitettavia määrärahoja.

1.4 ETSK:n mielestä komission olisi laadittava selvät suunta-vaivat niitä tahoja varten, jotka esittävät jäsenvaltioissa kansallisia, useita maita kattavia ja kolmansissa maissa toteutettavia

ohjelmia. Ohjelmien arviointia olisi parannettava käyttämällä tiukkaa arviointijärjestelmää, johon kuuluu tarkasti määriteltyjä indikaattoreita. On lisättävä avoimuutta ohjelmien valinnassa ja priorisoinnissa valtio- ja EU-tasolla. Menettelyn yksinkertaistamiseksi hakijat voisivat toimittaa useita maita kattavat ohjelmat suoraan komissiolle. Useita maita ja tuotteita kattaville ohjelmille olisi annettava etusija tarjoamalla niille suotuisampi rahoitusjärjestely, jossa EU:n osarahoitusosuus voisi olla jopa 60 prosenttia.

1.5 Joustavuutta olisi lisättävä, jotta ohjelmia voitaisiin mukauttaa muuttuviin markkinaolosuhteisiin toteutusvaiheen aikana. ETSK kannattaa ehdotusta siitä, että markkina-analyysien ja vaikutusarviointeihin pohjautuvien ohjelmien osalta esitettäisiin monivuotinen puiteohjelma, joka sisältäisi tarkat tiedot vain ensimmäisestä vuodesta. Näin ollen suunnitelmia voitaisiin muokata seuraavina vuosina.

1.6 ETSK korostaa, että menekinedistämistä koskevassa lainsäädännössä olisi selvennettävä tuotemerkkien roolia sekä yleisluontoisen menekinedistämisen ja yksityisten tuotemerkkien edistämistoimien tasapainoa. Olisi tutkittava perusajatus EU:n tuotteiden menekin edistämisestä erityisten tuotemerkkien avulla. Tuotteen alkuperä olisi voitava mainita myös niissä tuotteissa, joille ei ole myönnetty alkuperänimitystä tai suojattua maantieteellistä merkintää. EU-alkuperä voitaisiin osoittaa yhteisillä iskulauseilla, jotka eivät vaaranna kuluttajien oikeutta saada asianmukaisesti tietoa.

⁽¹⁾ CESE, EUVL C 43, 15.2.2012, s. 59–64.

1.7 Ulkoiisiin markkinointitoimiin tarkoitettulla yhteisellä eurooppalaisella iskulauseella kannattaa välittää yhtenäistä viestiä, joka kokoa kaikki eurooppalaiset tuotteet yhteen saman yleiskäsitteen alle. On erittäin tärkeää viestiä kuluttajille selkeällä ja helposti erottuvalla tavalla.

1.8 ETSK kannattaa yhden yhtenäisen tukikelpoisten tuotteiden luettelon laatimista menettelyjen yksinkertaistamiseksi. Tuotteiden luetteloa olisi laajennettava siten, että muiden laatujärjestelmien – esimerkiksi kansallisten, alueellisten ja luomujärjestelmien – piiriin kuuluvien, eurooppalaisesta laatutuotannosta viestivien tuotteiden menekinedistäminen on mahdollista.

1.9 ETSK pitää olennaisen tärkeänä, että perustetaan verkosto hyvien käytäntöjen vaihtamiseksi ammattilaisten välillä, jotta voidaan toteuttaa selkeitä ja koordinoituja, useita maita kattavia menekinedistämisohjelmia ja -kampanjoita mm. uuden teknologian avulla. Olisi myös tutkittava uuden teknologian käyttöä yhteyksien luomisessa kuluttajien ja tuottajien välille. Tällaiset mekanismit eivät saa häiritä markkinoita eivätkä vääristää kilpailua.

2. Tiedonannon pääsisältö

2.1 Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että tuetaan sellaista maataloutta, joka varmistaa elintarvikkeiden turvallisuuden, kestävyysperiaatteiden mukaisen luonnonvarojen käytön ja maaseutualueiden elävyyden ja tarjoaa myös kasvua ja työpaikkoja. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan tehokasta menekinedistämispolitiikkaa.

2.2 Menekinedistämisohjelmia rahoitetaan niin, että EU:n rahoitusosuus on enintään 50 prosenttia, ammattialajärjestöjen vähintään 20 prosenttia ja lopusta vastaa jäsenvaltio. EU:n ulkopuolisissa maissa toteutettavia ohjelmia on kuitenkin usein esitetty liian vähän, ja vaikutukset ovat viivästyneet ja jääneet heikoiksi.

2.3 Komission tiedonannossa kiinnitetään huomiota nykyisten menekinedistämistoimien puutteisiin, kuten raskaaseen hallintoon, toteutettujen toimien epätasapainoon ja esteisiin, sekä ehdotetaan, miten näitä ongelmia voidaan ratkoa ja miten Euroopan unionin maataloustuotteiden imagoa voidaan parantaa.

2.4 Tiedonannossa asetetaan tulevan menekinedistämispolitiikan tavoitteet, jotka ovat seuraavat:

- enemmän eurooppalaista lisäarvoa
- houkuttelevampi ja vaikutuksestaan varmempi politiikka
- yksinkertaisempi hallinto
- enemmän synergiaa eri menekinedistämisvälineiden välille.

2.5 Komissio hahmottelee menekinedistämispolitiikan suuntaviivat.

2.5.1 Houkuttelevampi soveltamisala

- Aloitteita voitaisiin laajentaa koskemaan ammattialajärjestöjen lisäksi myös yksityisiä yrityksiä, jos ne tarjoavat Euroopan unionille suurta lisäarvoa.
- Ehdotuksena on laatia yksi yhtenäinen tukikelpoisten tuotteiden luettelo, joka noudattaa mahdollisimman tarkoin laatupolitiikan alaisten tuotteiden luetteloa. Toimien avulla voidaan välittää eriaiheisia viestejä ja hyödyntää laajasti uutta teknologiaa hyvien käytäntöjen vaihdosta aina tuotteiden myynnin helpottamiseen saakka.
- Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden eurooppalaisen imagon kehittämiseksi kaikkien tiedotus- ja kuulemistoiimien yhteydessä olisi mainittava tuotteen eurooppalainen alkuperä. Euroopan tasolla rekisteröidyissä SAN-tuotteissa (suojattu alkuperänimitys) ja SMM-tuotteissa (suojattu maantieteellinen merkintä) alkuperä voidaan nykyiseen tapaan merkitä ensisijaisena.

- Vaikutuksen arvioinnissa olisi tarkasteltava sitä, että ulkomarkkinoilla toteutettaisiin sekaohjelmia, joissa olisi yksi yleisluonteinen osio ja yksi kaupallinen osio yksityisiä tuotemerkkejä varten.

- Eurooppalaisten elintarvikkeiden laatumerkintöjen – joita ovat SAN, SMM ja aidot perinteiset tuotteet (APT) – menekinedistämistä tuetaan entistä enemmän.

2.5.2 Toimintakentän laajentaminen

- Olisi ehdotettava uutta osiota, joka koskisi teknistä apua toimijoiden auttamiseksi osallistumaan yhteisrahoitettuihin ohjelmiin, toteuttamaan tehokkaita kampanjoita tai kehittämään vientitoimintaansa.

2.5.3 Toimintatapojen tarkistus

- Tarkistus koskee useita maita käsittäviä ohjelmia, joiden osalta tulokset eivät nykyisin täytä odotuksia. Maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä vastaavan komissaarin korkean tason vierailuja unionin ulkopuolisiin maihin ja komission osallistumisia kansainvälisille messuille jatketaan.

2.5.4 Menekinedistäminen ja kriisit

- Tiedotus- ja menekinedistämistoimiin, joiden avulla voitaisiin vastata kriiseihin, on hankalampaa järjestää lisämäärärahoja vuosien 2014–2020 rahoituskehykseen liittyvien rajoitteiden vuoksi. Tarvitaan päätös siitä, onko kriiseihin vastattava yhteisön tasolta tulevan menekinedistämispolitiikan vai YMP:n uudistusehdotuksiin sisältyvien horisontaalisten toimienpiteiden avulla.

2.5.5 Yksinkertaistettu ja optimoitu hallinto

- Ohjelmien seurannan ja hallinnon olisi oltava yksinkertaisempaa, joustavampaa ja toimivampaa.

2.5.6 Tiedotus- ja menekinedistämistoimien keskinäisen johdonmukaisuuden lisääminen

- Menekinedistämisjärjestelmän puitteissa toteutettavat toimet ja muut tämän alan toimet sovitetaan entistä paremmin yhteen toistensa ja yhteisen maatalouspolitiikan kanssa.

3. Ehdotuksen arviointi ja komitean huomiot

3.1 ETSK on todennut aiemmissa lausunnoissaan, että EU:n maatalouspolitiikan haasteiden valossa on yhä tärkeämpää edistää EU:n maatalous- ja elintarviketuotantoa, jotta voitaisiin lisätä eurooppalaisten tuotteiden arvostusta korkean lisäarvon perusteella ja säilyttää EU:n johtava asema elintarviketuottajana ⁽²⁾.

3.2 ETSK korostaa uuden eurooppalaisen menekinedistämispolitiikan kahden perustavoitteen merkitystä. Ensimmäisenä tavoitteena on tiedottaa kuluttajille ja saada heidät tiedostamaan EU:n markkinoilla olevien tuotteiden korkeat laatuvaatimukset ja suuri lisäarvo siten, että painotetaan vankempia takeita tuotantomenetelmistä, merkinnöistä, jäljitettävyydestä ja elintarviketurvallisuudesta sekä tiukempia ympäristönsuojeluvaatimuksia ja eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia ja työtekijöiden oikeuksien kunnioittamista. Toisena tavoitteena on viennin edistäminen ulkomarkkinoilla siten, että korostetaan eurooppalaisten tuotteiden laatua, ravinto- ja gastronomista arvoa, kestävyysperiaatteiden mukaisuutta ja turvallisuutta.

3.3 Komitea kannattaa komission toimenpiteitä EU:n nykyisen tiedotus- ja menekinedistämistoimia koskevan politiikan tarkistamiseksi niin, että siitä tulee tehokkaampaa, paremmin suunnattua ja kunnianhimoisempaa.

3.4 Komitea kannattaa yleisesti ottaen komission tiedonannossaan esittämiä ehdotuksia ja suuntaviivoja, joiden mukaisesti on tarkoitus kehittää tulevaa maataloustuotteiden menekinedistämispolitiikkaa alan kilpailukyyn parantamiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi Euroopan maatalouselintarvikealan korkeasta tasosta.

3.5 ETSK toteaa, ettei komission tiedonannossa viitata sellaisten automaattisten tai puoliautomaattisten mekanismien laatimiseen, joiden avulla voitaisiin auttaa elintarviketriisiin joutuneita kansantalouksia elpymään ja jotka toimisivat nopeasti, tehokkaasti, järjestelmällisesti ja vaikuttavasti. ETSK tunnustaa nykyisestä rahoituskriisistä johtuvat rajoitukset, mutta se katsoo, että on ehdottoman tärkeää lisätä sisä- ja ulkomaisilla markkinoilla toteutettaviin maataloustuotteiden tiedotus- ja menekinedistämistoimiin osoitettavia määrärahoja. Vuosien 2014–2020 rahoituskehityksessä tulee yksilöidä hyvissä ajoin nykyisten lisäksi

uusia resursseja, jotta voidaan reagoida alalla mahdollisesti puhkeaviin uusiin kriiseihin ja katastrofeihin, joihin ei pystytä vastaamaan YMP:n piiriin kuuluvien menekinedistämisen- ja tiedotuspolitiikkojen määrärahojen avulla.

3.6 ETSK painottaa, että ohjelmissa olisi korostettava euroopalaisuutta ja lisäarvon tuottamista työpaikkojen luominen mukaan luettuna. Se katsoo, että komission olisi laadittava selvät suuntaviivat niistä tahoista varten, jotka esittävät jäsenvaltioissa kansallisia, useita maita kattavia ja kolmansissa maissa toteutettavia ohjelmia. Ohjelmien arviointia olisi parannettava käyttämällä tiukkaa arviointijärjestelmää, johon kuuluu tarkasti määriteltyjä indikaattoreita. On erittäin tärkeää lisätä avoimuutta ohjelmien valinnassa ja priorisoinnissa valtio- ja EU-tasolla. Useita maita kattavat ohjelmat voitaisiin menettelyn yksinkertaistamiseksi toimittaa suoraan komissiolle, ja valtio- ja EU-tason valintaprosesseja olisi nopeutettava.

3.7 Menekinedistämisohjelmien edunsaajien mahdollisen lisäämisen osalta ETSK katsoo, että etusija olisi annettava maatalouselintarvikealan järjestöille, sillä ne kokoavat yrityksiä yhteen ja osallistuvat toiminnan rahoitukseen. Kaikki muut edunsaajat olisi hyväksyttävä vain ammattialajärjestöjen suosituksesta.

3.8 Ohjelmaa ehdottavan ammattialajärjestön olisi voitava toimia hankkeen hallinnoijana joko yksin tai yhteistyössä muiden kanssa aloitteen laajuudesta sekä järjestön valmiuksista ja kokeneisuudesta riippuen. Olisi harkittava sitä mahdollisuutta, että pienemmät ammattialajärjestöt uusista jäsenvaltioista voisivat hakea menekinedistämisohjelmia sekä edunsaajien että toimeenpanijan ominaisuudessa, sillä ne ovat parhaiten selvillä omista perinteisistä tuotteistaan ja siitä, miten niiden menekkiä voidaan edistää.

3.9 ETSK kannattaa yhden yhtenäisen tukikelpoisten tuotteiden luettelon laatimista menettelyjen yksinkertaistamiseksi. Lain-säädännön kohteena olevien tuotteiden luetteloa olisi laajennettava siten, että kaikkien eurooppalaiseen laatuvaltuutukseen kuuluvien tai sitä vahvistavien tuotteiden menekinedistäminen on mahdollista. Kansalliseen identiteettiin voimakkaasti tukeutuvista tuotteista ehkä kannattaisi ja pitäisi voida ilmoittaa alkuperä, vaikka tuotteilla ei olisikaan SAN- tai SMM-merkintää. Komitean mielestä näiden ehdotusten toteuttamisjärjestelyt olisi kuitenkin sovitettava tasapainoisesti yhteen sen kanssa, että menekinedistämisen tulee kohdistua ensisijaisesti EU:n tuotteisiin.

3.10 Komitea kannattaa ehdotusta eurooppalaisen foorumin perustamisesta hyvien käytäntöjen vaihtamiseksi ammattilaisten kesken, jotta voidaan kehittää ja toteuttaa selkeitä ja koordinoituja, useita maita kattavia menekinedistämiskampanjoita käyttäen mm. uutta teknologiaa, josta voi olla paljon hyötyä tässä yhteydessä. Erityishuomiota tulee kiinnittää sen varmistamiseen, ettei tällaisten mekanismien käyttö häiritse markkinoita tai vääristä kilpailua.

⁽²⁾ CESE 1859/2011, EUVL C 43, 15.2.2012, s. 59–64.

3.11 Mitä tulee keinoihin parantaa ohjelmien laatua ja suunnitella ne useita maita kattaviksi, ETSK on samaa mieltä siitä, että useita maita kattaville ohjelmille olisi annettava etusija, koska niillä on aito eurooppalainen ulottuvuus ja niihin on saatava EU:n tukea. ETSK ehdottaa, että komissio lisäisi panostaan etenkin toimiin, jotka liittyvät nopean talouskasvun markkinoihin.

3.12 Komitea suhtautuu myönteisesti ehdotukseen siitä, että sellaisten ohjelmien osalta, jotka pohjautuvat tavoitteiden saavuttamismahdollisuuksia kartoittaviin markkina-analyysihin ja vaikutusarviointeihin, voitaisiin esittää tarkat tiedot vain ensimmäisestä toteuttamisvuodesta ja seuraavien vuosien yksityiskohdaiset suunnitelmat vasta myöhemmin. Tämä joustavoittaisi ohjelmia ja mahdollistaisi markkinasignaaleihin reagoimisen niiden avulla.

3.13 Tiedonannossa mainittujen eurooppalaisiin elintarvikkeisiin sovellettavien laatujärjestelmien (SAN, SMM ja APT)

lisäksi voitaisiin harkita muita, esimerkiksi luomutuotantoon ja alueelliseen luonteeseen liittyviä laatujärjestelmiä.

3.14 ETSK katsoo, että myynninedistämistä koskevassa lainsäädännössä olisi selvennettävä tuotemerkkien roolia sekä yleisluontoisen menekinedistämisen ja yksityisten tuotemerkkien edistämistoimien tasapainoa etenkin EU:n ulkopuolisissa maissa. Tämä tehostaisi menekinedistämiskampanjoita (suurempi vaikutus tuojiin ja kuluttajiin) ja kannustaisi yrityksiä voimakkaammin osallistumaan. Ne ovat viime kädessä kyseisten toimien osarahojattajia. Täydellisen tiedon ja avoimuuden vuoksi tuotteen alkuperä olisi voitava mainita myös niissä tuotteissa, joilla ei ole alkuperänimitystä tai suojattua maantieteellistä merkintää. EU-alkuperä voitaisiin osoittaa yhteisillä iskulauseilla, jotka eivät vaaranna kuluttajien oikeutta saada asianmukaisesti tietoa.

3.15 Ajatus eri menekinedistämishojelmien talousarvioiden lähentämisestä on yksinkertaistamista silmällä pitäen kannatettava.

Bryssel 11. heinäkuuta 2012

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja*
Staffan NILSSON